



TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 16119
Tarih : 30.01.2026

10/3727

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Mürşitpınar Sınır Kapısı, Suruç ilçesinde yer alan önemli sınır kapılarından olup 2016 yılının şubat ayında kapatılmıştır. Yine Mardin-Şırnak karayolu üzerinde bulunan Nusaybin/Kamışlo Sınır Kapısı da Suriye'deki iç savaş gerekçe edilerek kapatılmış olup 14 yıldır kapalıdır. Türkiye sınırları içerisindeki her iki sınır kapısının da kapalı olması, Kobanê'ye yönelik insani yardım geçişlerinin engellenmesi anlamına gelmektedir ve bu yönü ile uluslararası insancıl hukuk ve temel insan haklarıyla bağdaşmamaktadır. İnsani yardımların ulaştırılması, siyasal veya güvenlik gerekçeleriyle engellenemeyecek kadar yaşamsal bir zaruret halidir. Nitekim evrensel hukuk normları da çatışma bölgelerinde sivillerin korunmasını ve insani yardımların engelsiz biçimde ulaştırılmasını devletler açısından bir yükümlülük olarak düzenlemiştir. Sınır kapılarının açılması salt ticari ilişkiler bağlamında değil, barış ve demokratik süreçlerin desteklenmesi ve sınır ötesinde meydana gelmekte olan telafisi olanaksız zararların önlenmesi açısından da mühim olup, bu hususta yapılacak çalışmaların ve alınacak önlemlerin araştırılması amacıyla Anayasanın 98 inci İçtüzüğü'nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereğince ekte sunulan gerekçe çerçevesinde Meclis Araştırması açılmasını arz ederim. 29.01.2026

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Erzurum Milletvekili

GEREKÇE

Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaş, Türkiye'nin güney sınırlarını yalnızca bir dış politika meselesi olmaktan çıkarmıştır. Esasen Türkiye'nin insan hakları hukuku ve insancıl hukuk yükümlülüğü, sınırların barışçıl amaçlar temelinde kullanılması gereği üzerinedir. Türkiye'nin hem taraf olduğu uluslararası sözleşmeler hem de Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca, silahlı

çatışmalar sırasında sivillerin korunması ve insani yardıma erişimin sağlanması konusunda açık yükümlülükleri mevcuttur.

2014 yılında IŞİD'in Kobani'ye yönelik saldırıları sırasında yaşananlar, bu yükümlülüklerin fiilen yerine getirilip getirilmediği konusunda kamu vicdanında soru işaretleri yaratmış, bu durumun yarattığı fiili sonuçlar toplum nezdinde derin izler bırakmıştır. Yüz binlerce sivilin yaşam hakkının doğrudan tehdit altında olduğu bu dönemde, Mürşitpınar Sınır Kapısı'nın insani yardımlara kapalı tutulması; buna karşın aynı sınır hattında, IŞİD'in etkin olduğu süreç boyunca kontrolsüz geçişler, kaçak ticaret ve silahlı unsurların hareketliliğine ilişkin ciddi iddiaların varlığı, devletin sınır yönetimi politikasının çelişkili ve seçici biçimde uygulandığını göstermektedir.

Bu tablo, Türkiye'nin taraf olduğu 1949 tarihli Cenevre Sözleşmeleri ve özellikle sivillerin korunmasına ilişkin IV. Cenevre Sözleşmesi ile açık biçimde çelişmektedir. Söz konusu sözleşmeler, çatışma bölgelerine insani yardımın ulaştırılmasının engellenmemesini, aksine kolaylaştırılmasını bir yükümlülük olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesi kapsamında düzenlenen yaşam hakkı ve 3. maddesi kapsamında düzenlenen insanlık dışı muamele yasağı, devletlerin yalnızca doğrudan ihlallerden kaçınmasını değil, öngörülebilir riskler karşısında önleyici tedbirler almasını da zorunlu kılmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yerleşik içtihadı, devletlerin "bilinen veya bilinmesi gereken" riskler karşısında pasif kalmasını, yaşam hakkının ihlali olarak değerlendirmektedir. Kobani kuşatması sırasında ve sonrasında yaşananlar, bu bağlamda devletin pozitif yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği sorusunu gündeme getirmektedir. İnsani yardımın engellenmesi, yalnızca siyasi bir tercih değil; insan hakları hukuku bakımından sonuç doğuran bir fiildir.

Öte yandan, 2013-2016 yılları arasında IŞİD'in Suriye'nin kuzeyinde fiilen hâkimiyet kurduğu dönemde, sınır hattında gerçekleştiği ileri sürülen ticari faaliyetler, akaryakıt ve mal kaçakçılığı ile örgüt mensuplarının Türkiye'ye giriş çıkışlarının yeterince engellenmediğine dair iddialar, yalnızca geçmişe ilişkin tartışmalar değildir. Bir terör örgütünün finansmanına ve insan kaynağına dolaylı da olsa zemin hazırlanması, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin terörle mücadeleyle ilişkin bağlayıcı kararlarıyla da açık biçimde çelişmektedir.

2026 yılı itibarıyla dahi Kobani ve Rojava bölgesine yönelik insani yardım taleplerinin Mürşitpınar Sınır Kapısı üzerinden karşılanmaması, "geçici güvenlik gerekçeleri"

söyleminin kalıcı bir sınır politikasına dönüştüğünü göstermektedir. Sınırların siviller söz konusu olduğunda kapalı, silahlı grupların ve savaş ekonomisinin unsurları söz konusu olduğunda geçirgen hâle gelmesi; hukuk devleti ilkesini, insan hakları yükümlülüklerini ve barışçıl dış politika iddiasını ciddi biçimde zedelemektedir.

Sınır yönetimi, devletin egemenlik alanı olmakla birlikte, mutlak ve sınırsız bir takdir yetkisi değildir. Uluslararası hukuk, sınırların barışın ve insan hayatının korunması amacıyla kullanılmasını öngörür. Dünya örnekleri, çatışma dönemlerinde sınırların şeffaf, denetlenebilir ve insani öncelikleri gözetilen biçimde yönetilmediği her durumda, şiddetin derinleştiğini ve radikal yapıların güçlendiğini açıkça göstermektedir.

Bu nedenlerle; Türkiye–Suriye sınırında özellikle MürşitpınarSınır Kapısı üzerinden yürütülen sınır politikalarının, 2014 Kobani kuşatması ve 2026 yılına kadar uzanan süreçte insani yardımın engellenmesi bağlamında; IŞİD’in etkin olduğu dönemlerde sınır ticareti, geçişler ve denetim mekanizmalarının yeterliliği bağlamında; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, AIHM içtihadı ve Cenevre Sözleşmeleri çerçevesinde değerlendirilmesi zorunlu hâle gelmiştir.

Nitekim sınırların barışçıl hedefler doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığının, siyasi ve idari sorumlulukların ortaya konulmasının ve gelecekte benzer insani felaketlerin önlenmesi için alınması gereken yapısal önlemlerin belirlenmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin tarihsel ve vicdani sorumluluğundadır.

Bu nedenle, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca, belirtilen hususların araştırılması amacıyla bir **Meclis Araştırması** açılmasını, bu bağlamda gerekli çalışmaların yürütülmesini gerekli görmekteyiz.

1			
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	C. Otlu
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	Samer Oluç
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	Halide
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	Özgül
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	Ayşegül
7	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	M. Rüştü
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	Z. Uçar
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	Kamuran
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	H. Olan
11	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	S. Çelenk Özen
12	YILMAZ HUN	İĞDIR	Y. Hun
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	Ö. Bartın
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	Ö. Öcalan
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	N. Demir
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	F. Şenyaşar
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	C. Akça Cupolo
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	I. Akın
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	K. Konukçu
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	M. Dindar